

hava haft tillfälle att vid ett annat, vid tidpunkten ifråga högmodernt bygge, under den tid som förflutit mellan hans båda ifrågavarande arbeten i Linköping, få studera och lära sig de nya höggotiska formerna. Jag tänker mig alltså att mästaren och hans medhjälpare, när bygget av någon anledning stoppar, återvänt till Trondheim, men att han, eller någon av hans lag, senare blivit återkallad. Under mellantiden skulle då tydligen den gotländska perioden hava utspelat sig. Vilka personliga och andra förhållanden som kunna ligga bakom en dylik förändring i byggnadsledningen, undandraget sig helt vårt bedömande. Något orimligt eller fantastiskt ligger emellertid så vitt jag kan se alls icke i ett antagande av denna art. Och, som sagt, direkta, nya studier av högtstående förebilder måste ligga mellan den tid, på stenhuggaremärkena inhuggas å de unggotiska knippepelarna och den, då de tillkomma å de höggotiska väggarkaderna.

Detta allt under förutsättning av att stenhuggaremärkena utgöra en ledande stensemästares tecken. Tillhöra de en underordnad stenhuggare, som endast färdigställt den enklare bearbetningen av materialet, tarvas knappast någon förklaring till dessa märkens förekomst i olika perioder av bygget. En vanlig stenhuggare kan avskedas och anställas i åtskilliga omgångar. Och den gotländska periodens avbrott har från början förutsatts hava blott c:a 10 års omfång. Stenhuggaremärkena bevisa sålunda ingenting.

Det är, såsom jag ovan sökt framhålla, till det unggotiska skedets bygge i Linköping som den i min tanke viktigaste delen av det byggnads-historiska problemet är koncentrerat och det är fortfarande min förhoppning att professor Romdahl vill upptaga särskilt detta avsnitt till förnyad behandling. Övriga problem äro direkt avhängiga därav.

Erik Lundberg.

NUTIDA KYRKOVÅRD PÅ UTSTÄLLNING

I anslutning till ärkestiftets prästmöte i augusti öppnades i övre galleriet invid Rikssalen i Uppsala slott en utställning, vars ändamål framgick av titeln »Nutida kyrkovård och kyrkokonst». Som anordnare stod Diakonistyrelsens konstutskott, vilket sökt kontakt med Byggnadsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet på de områden, där dessa myndigheters bistånd kunde vara av värde.

Som helhetsomdöme kan sägas, att utställningen, som vackert monterats av arkitekten K. Martin Westerberg, gav ett intressant och belysande tvärsnitt genom modern kyrkokonst, samtidigt som den på ett mycket instruktivt sätt visade både hur man bör och hur man inte bör handskas med gamla inventarier och inredningsföremål i kyrkobyggnader, vilka liksom levande organismer äro underkastade oupphörliga förändringar och kräva kontinuerligt underhåll för att inte förstöras.

Säkerligen gav den kulturhistoriska avdelningen behållning inte minst åt den prästerliga publik, för vilken företaget i första hand var avsett,

men också åt de intresserade lekmän, som genom ryktet om utställningens goda kvalitet lockades till besök. Avdelningen bestod i sin helhet av fotografier i stort format, vilka genom amanuensen P.-O. Westlund valts ut huvudsakligen bland antikvariskt topografiska arkivets samlingar. Om det varit möjligt att anordna en fotograferingskampanj direkt för utställningen, skulle man helt säkert ha kunnat exponera ännu mera slående motsättningar mellan ont och gott. Det befintliga materialet ådagalade emellertid tydligt nog att — all upplysande propaganda till trots — mycket alltjämt återstår att göra, innan man kan tala om en genomgående tillfredsställande vård av kyrkornas äldre skatter, samtidigt som färska exempel visade, hur historisk pietet lyckligt kan förenas med moderna praktiska krav på en gudstjänstlokals inredning. Särskilt upplysande i detta hänseende var en rad bilder, som återgävo en och samma interiör före och efter en nyligen företagen restaurering, där man kanske infört elektricitet både till belysning och uppvärmning, samtidigt som man sört för en konservering och värdig uppställning av gamla skulpturer, som förut måhända legat undanslängda i ett hörn.

Men inte alla äldre föremål passa i alla kyrkorum! Det inte minst genom medverkan från kulturminnesvårdens representanter återuppvaknade intresset för kyrkliga minnesmärken har ibland faktiskt lett till en överdriven nitälskan för kyrkorummens prydnad med föremål, som helst borde få en museal förvaring. I detta sammanhang skulle det vara frestande att orda om fall, då ett museum fått lämna åter deponerade föremål, emedan den ägande församlingen önskat placera dem i sin relativt nya, för föremålets ursprungliga miljö helt främmande kyrkobyggnad. En sådan fråga hör dock väl inte helt och hållet hemma inom ramen för ett omnämnande av utställningen, där man emellertid också såg exempel på en rent museal anordning av inventarier i en avskild lokal inom själva kyrkobyggnaden. Denna utväg är ofta förträfflig, och det skadar inte att besinna, att en inventarieensemble med historisk patina ofta visas större pietet genom att hållas samman i en sluten, för ändamålet avpassad lokal än genom att exponeras i en stor, främmande interiör.

Om man skulle söka efter någon brist i utställningens instruktiva del, vore det väl ifråga om rena konserveringsfrågor. För dem, som i dylika hänseenden ha att överlägga med församlingarnas representanter, blir det snart nog tydligt, att uppfattningen om vad som rimligen kan rymmas inom begreppet konservering — i motsats mot ren förnyelse — är underkastad betydande växlingar. Men ett belysande av dessa ofta mycket speciella, starkt tekniskt betonade frågor skulle kräva sin egen utställning. Kunde man inte tänka sig en sådan vid lämpligt tillfälle?

Så som utställningen var gestaltad, rönt den, inte minst i den här omnämnda delen, en välförtjänt uppskattning, ett faktum som blev tydligt nog, när man lyssnade till publikens livliga diskussion i frågor, vilka aktualiserats genom det utställda materialet.

B. B—n.